

Rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Józef Styk, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin 1988, s. 107.
- Źródło: Józef Styk, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin 1988, s. 140.

- Źródło: *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.07.2020 r.].
- Źródło: *Kodeks pracy 2018 – aktualny akt prawny*, dostępny w internecie: kadry.infor.pl [dostęp 9.12.2019 r.].

Rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym

Źródło: domena publiczna.

Ze współczuciem myślisz o losie dzieci z chłopskiej rodziny pańszczyźnianej – pozbawionych szans życiowych (takich, jakie są naszym udziałem) i wystawionych na niemal absolutną władzę ojca – głowy rodziny. A jeśli obserwujesz takie relacje w rodzinach współczesnych, uznajesz to za patologię. Czy coś zatem uległo zmianie? Rodzina – podstawowa grupa społeczna – trwa nadal. Cały czas podlega jednak przemianom. Pełni te same funkcje, ale w inny sposób. System stosunków społecznych w całym społeczeństwie podlega historycznym zmianom. Równoległe z tym procesem dokonują się zmiany wewnętrznego ładu rodzin. Jak bardzo są one radykalne?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz historyczne formy życia rodzinnego.
- Skategoryzujesz, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, współczesne typy rodziny.
- Wyjaśnisz problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny.

Przeczytaj

Rodzina jest [grupą społeczną](#) i zarazem instytucją społeczną. Oznacza to, że jest zorganizowanym typem działalności, zaspokajającym potrzeby indywidualne i zbiorowe w sposób uregulowany. Podlega zatem normom społecznym i kontroli społecznej. Dobór partnerów, wzajemne prawa i obowiązki członków rodziny zawsze były regulowane normami obyczajowymi. W późniejszym okresie rozwoju społeczeństw ludzkich zostały one wzmocnione normami prawnymi. O znaczeniu rodziny w społeczeństwie świadczy również fakt, że zawieranie związków i funkcjonowanie grupy rodzinnej jest sankcjonowane także przez religie.

Bez względu na swoje znaczenie rodzina ulega przemianom w czasie. Socjologom pozwala to na historyczne wyodrębnienie różnych typów rodzin. We współczesnych badaniach empirycznych mogą oni natomiast śledzić proces zmian, jakim obecnie podlega rodzina.

Rodzina tradycyjna a rodzina współczesna – porównanie

Rodzinę współczesną przeciwstawiamy rodzinie tradycyjnej. Oba te modele zawierają w sobie wiele typów rodzin. W modelu tradycyjnym typem dominującym, który obecnie ma znaczenie historyczne, była rodzina patriarchalna. Dla modelu rodziny współczesnej najbardziej reprezentatywny jest typ rodziny partnerskiej. Rodzinę w ujęciu modelowym charakteryzuje złożony zespół cech.

	Rodzina tradycyjna	Rodzina współczesna
Kojarzenie par	Poddane kontroli rodziny	Wolne
Relacje ekonomiczne w rodzinie	Rodzina poddana zależności ekonomicznej od mężczyzny	Zazwyczaj oboje małżonkowie pracują zarobkowo
Układ pozycji	Władza mężczyzny	Podział władzy

	Rodzina tradycyjna	Rodzina współczesna
Relacje uczuciowe	<u>Wstrzemięźliwość w okazywaniu uczuć, prymat szacunku nad miłością</u>	<u>Brak ograniczeń społecznych dla okazywania uczuć, szacunek powiązany z miłością</u>
Podział obowiązków	<u>Ścisły rozdział obowiązków mężczyzny i kobiety</u>	<u>Partnerski model realizowania zadań</u>
Potomstwo	<u>Nieregulowana rozrodczość i przewaga rodzin wielodzietnych</u>	<u>Planowane macierzyństwo i dominacja modelu rodziny z dwójką dzieci</u>

Scena z filmu *Padre padrone* (*We władzy ojca*), wyreżyserowanego przez braci Tavianich w 1977 roku. Można ją skojarzyć z modelem rodziny patriarchalnej, choć i współcześnie spotyka się rodziny o takich właśnie relacjach. Pamiętaj jednak, że nie są one umocowane w kulturze współczesnego społeczeństwa polskiego ani w systemie instytucjonalnym państwa. Nie odzwierciedlają współczesnych stosunków społecznych w naszym kraju. To cechy osobowościowe partnerów mogą modyfikować modelowe relacje występujące w przeciętnej rodzinie. Osoby, głównie mężczyźni, o osobowości autorytarnej mogą narzucać relacje w rodzinie, charakterystyczne dla modelu patriarchalnego również w czasach współczesnych.

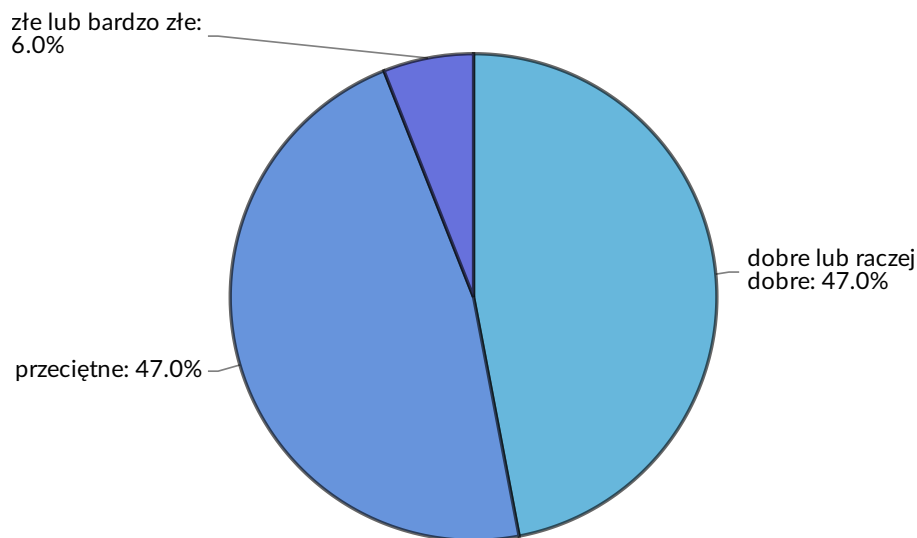
Źródło: domena publiczna.

Warunki życia polskich rodzin

Współczesna polska rodzina jest przedmiotem polityki państwa. Nie tylko w zakresie regulacji prawnych, które stoją na straży jej integralności i dobra poszczególnych członków rodziny – także w zakresie polityki prorodzinnej: instrumentów prawnych mających wzmacniać rodzinę w realizacji jej podstawowych funkcji. Najistotniejszym czynnikiem, który na to wpływa, jest sytuacja materialna rodziny. Zależy ona głównie od wysokości dochodu, który jest cechą obiektywną. Nie wszystkie rodziny mają takie same potrzeby. Dlatego w badaniach nad współczesną rodziną analizuje się subiektywne poczucie dobrostanu materialnego. Jest ono bardzo zróżnicowane.

Tak warunki materialne oceniali respondenci w latach 90. XX wieku:

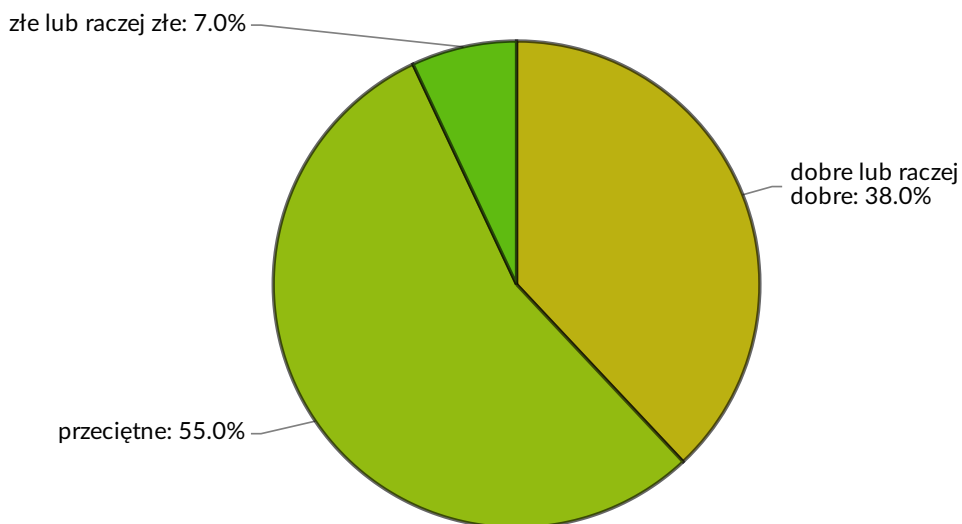
Jak oceniasz swój dorobek w zakresie odżywiania?

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

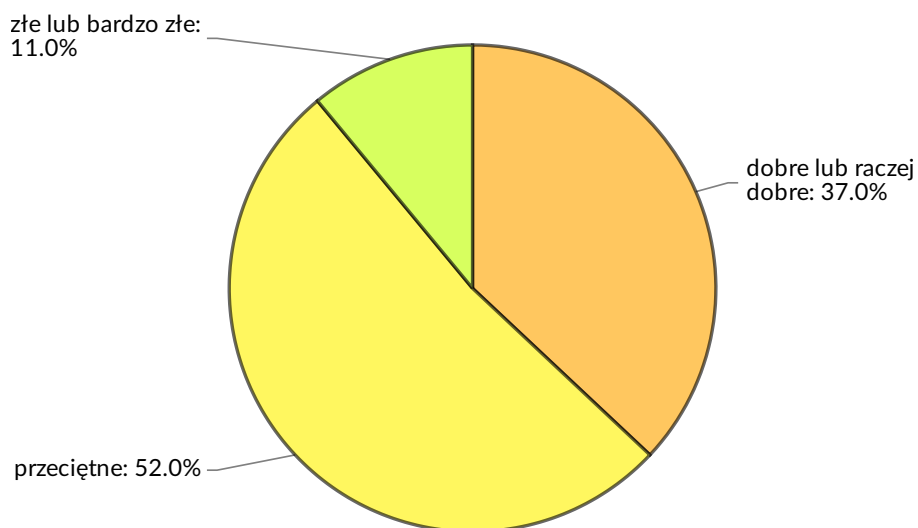
Jak oceniasz swój dorobek w zakresie ubrania?

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

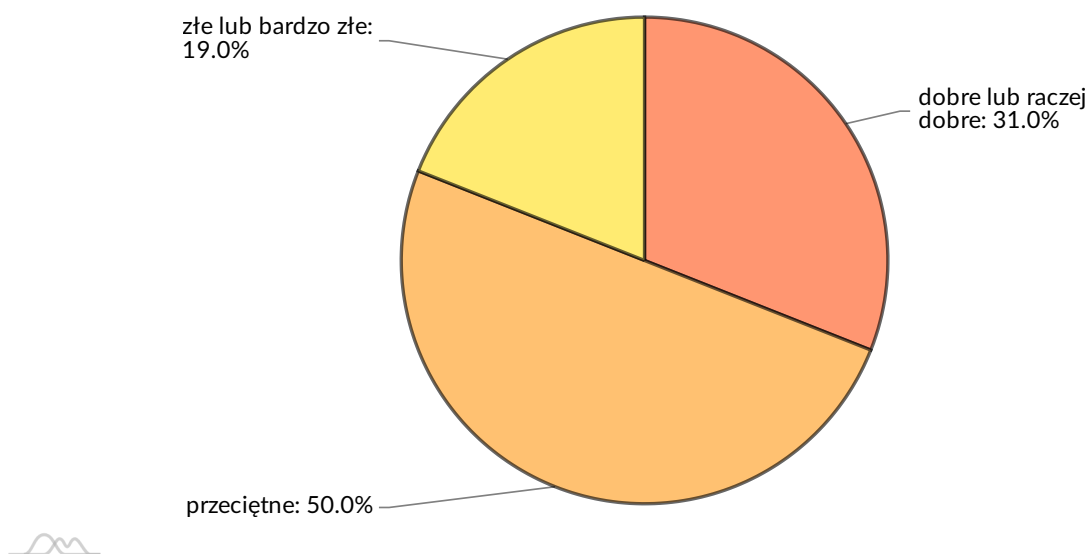
Jak oceniasz swój dorobek w zakresie wyposażenia mieszkania w sprzęt gospodarstwa domowego?

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

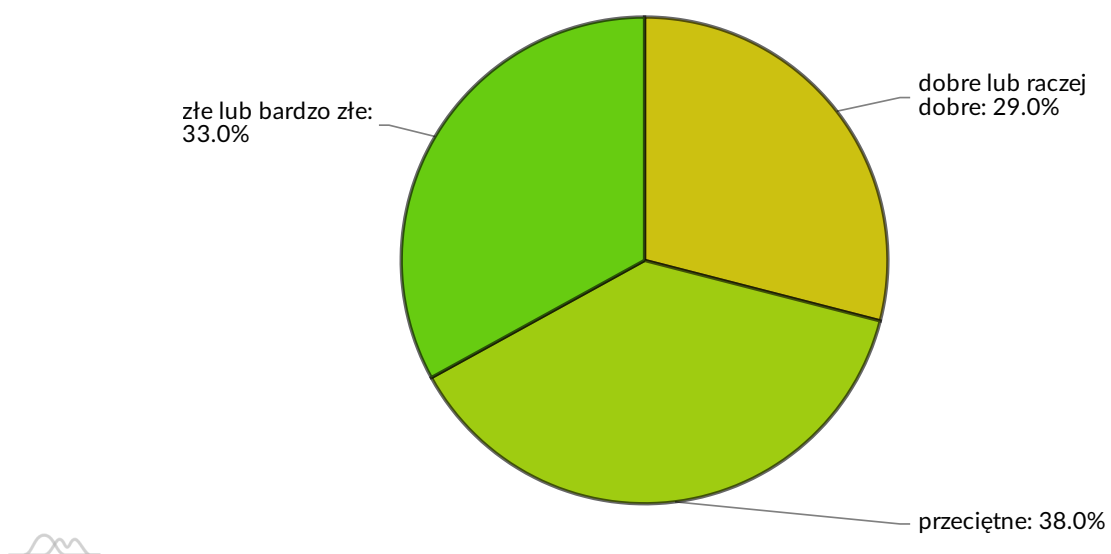
Jak oceniasz swój dorobek w zakresie warunków mieszkaniowych?

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

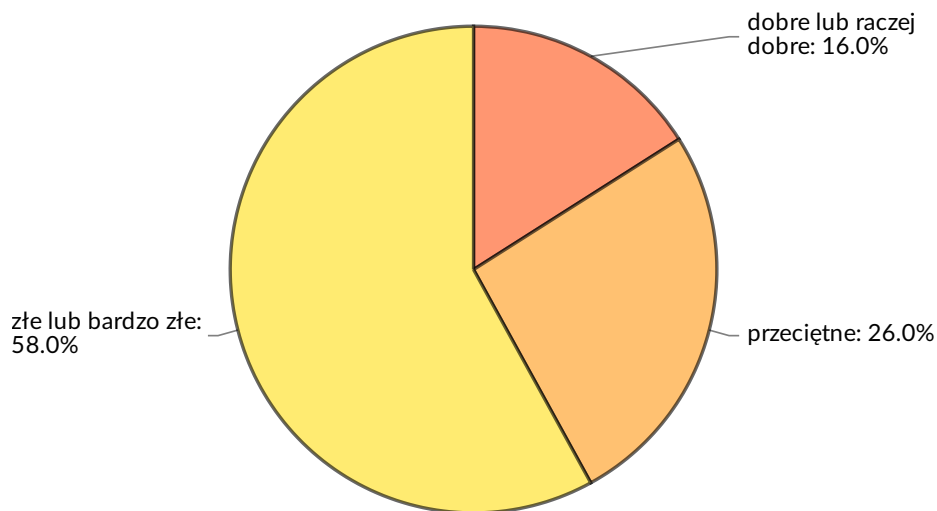
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Jak oceniasz swój dorobek w zakresie wyposażenia w sprzęt RTV?

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Jak oceniasz swój dorobek w zakresie warunków wypoczynku wakacyjnego?

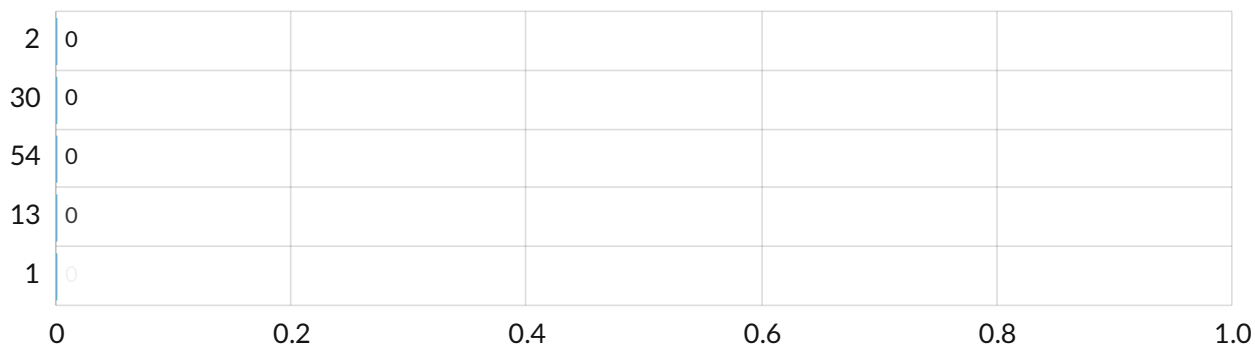

Oprac. na podst. CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

A tak w marcu 2020 roku, tuż przed wybuchem pandemii covid-19:

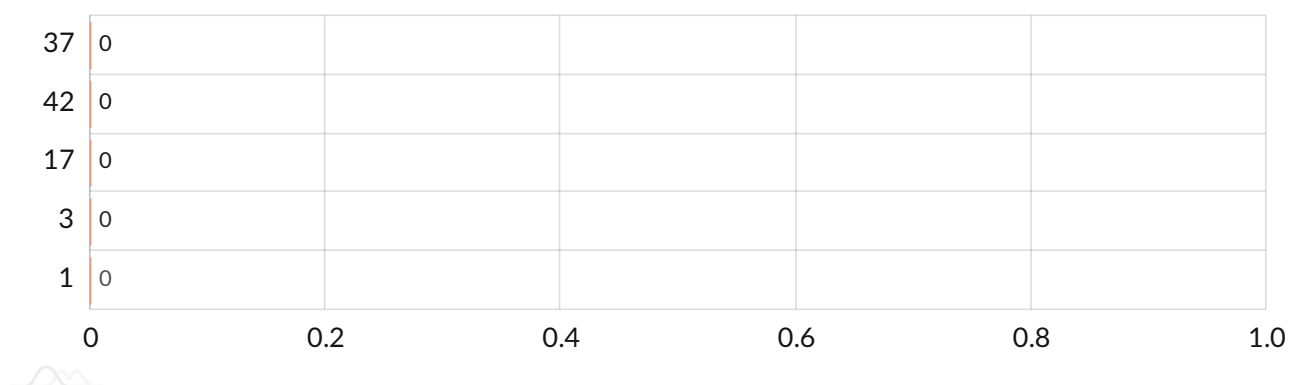
Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Oprac. na podst.: CBOS, *Materialne warunki życia – obraz tuż przed epidemią*, Komunikat z badań nr 45/2020.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Oprac. na podst.: CBOS, *Materialne warunki życia – obraz tuż przed epidemią*, Komunikat z badań nr 45/2020.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przeanalizuj dane z wykresów, a następnie oceń swój dorobek i warunki materialne w podanych aspektach. W jakiej kategorii mieszczą się twoje odpowiedzi? Porównaj je z ocenami innych uczniów.

Słownik

autoteliczny

odnoszący się do wartości autotelicznych, wartości samych w sobie, zajmujących najwyższą pozycję w hierarchii; realizacja takiej wartości jest ważna ze względu na nią samą, a nie na inne wartości; wartościom autotelicznym przeciwstawiamy wartości instrumentalne

grupa społeczna

grupa jednostek o tożsamości zbiorowej, której towarzyszą kontakty, interakcje i stosunki społeczne w jej obrębie, częstsze i bardziej intensywne niż z osobami z zewnątrz; inaczej: zbiorowość ludzi (co najmniej trzy osoby), pomiędzy którymi występuje więź, a powiązane w obrębie grupy role służą realizacji wspólnych celów

ideologia

(z gr. *idea* – kształt, postać, przedstawienie, pojęcie i *logos* – słowo, nauka); pojęcie używane w filozofii, naukach społecznych i politycznych na określenie zespołu poglądów opisujących jakiś wycinek rzeczywistości albo cały świat; ideologie mają ponadto wymiar praktyczny w tym sensie, że stanowią punkt odniesienia dla ludzi, instytucji i całych zbiorowości zmierzających do przekształcenia danego fragmentu rzeczywistości lub całego świata

rola społeczna

względnie trwałe, spójne oczekiwania, jakie wobec podejmującego rolę członka ma zbiorowość społeczna

wartości

(z niem. *der Wert* – godność, honor, powaga); pożądane obiekty (materialne lub o symbolicznym charakterze) lub sądy (opinie) egzystencjalne (dotyczące tego, co istnieje) oraz normatywne (dotyczące tego, co powinno być i jak to osiągnąć)

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka i wykonaj zadanie.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/Pk99AsjaM>

Religie chrześcijańskie o rodzinie

Znaczenie rodziny dla trwałości ładu społecznego jest niezaprzeczalne. To w rodzinie rozpoczyna się proces uspołecznienia jednostki.

Socjologia, zajmując się badaniem rodziny, zmierza do jej opisu funkcjonalnego. W badaniach empirycznych śledzi tak uwarunkowania tego funkcjonowania, jak i oznaki historycznych przemian struktur rodzinnych. Nie mniej ważnym zagadnieniem jest to, jak ludzie sobie rodzinę wyobrażają, jaki nadają jej sens. W tym kontekście istotne są także różne teorie społeczne, systemy filozoficzne i religijne. W nich odnaleźć możemy tak zwane ideologie rodzinne. Udzielają one odpowiedzi na pytania o to, czym jest rodzina, jaka powinna być, co w jej ramach jest dozwolone, a co zabronione.

„Przez pojęcie ideologii rodziny rozumiemy zwarty i spójny system twierdzeń dotyczących treści i wartości zasadniczych dla rozwoju rodziny, związanych z jej pozycją wobec innych instytucji, obejmujący zadania rodziny wobec swoich członków oraz twierdzeń określających warunki funkcjonowania rodziny jako instytucji. Każda ideologia ma swoje odniesienie do określonego systemu filozoficzno-religijnego czy światopoglądowego”.

Zgodnie z nauką kościoła katolickiego małżeństwo jest związkiem wynikającym z prawa naturalnego łączącym kobietę i mężczyznę. Współżycie osób tej samej płci jest wykluczone. Małżeństwo to nierozzerwalny sakrament, brak przyzwolenia na rozwód. Pożycie małżeńskie ma dwa podstawowe cele, utwierdzenie małżonków w miłości małżeńskiej oraz prokreację. Małżonkowie nie powinni stosować żadnych środków antykoncepcyjnych. Aborcja jest niedopuszczalna, traktowana jest jako zabójstwo. Kościół katolicki zdecydowanie sprzeciwia się również wspomaganemu medycznemu rozrodu, czyli metodom in vitro. Aktualnie podkreśla

się osobowy charakter związku małżeńskiego i tym samym komplementarność kobiety i mężczyzny w związku.

Dla prawosławia małżeństwo jest sakramentem ustanowionym w raju. Jest aktem proroczym, kapłańskim i królewskim, czyli pełnym udziałem chrześcijan w tajemnicy Chrystusa i Kościoła.

„Kto nie jest związany węzłem małżeńskim, zdaniem świętego Jana Chryzostoma, nie posiada w sobie pełni bytu, lecz jedynie połowę”.

Z tego wynika wcześniejszy obowiązek, a obecnie przyzwolenie na zawieranie związków małżeńskich przez duchownych świeckich w Cerkwi Prawosławnej.

„Małżonkowie darzą się wzajemną miłością i miłość ta staje się właśnie formą łaski danej dla przezwyciężenia grzesznego stanu separacji odosobnienia człowieka od człowieka i od Boga, który jest prawzorem najwyższej Miłości”.

Dzieci są konsekwencją miłości małżeńskiej, aborcja to zabójstwo. Metody in vitro są dopuszczalne pod warunkiem, że nasienie męża zapłodni komórkę jajową żony.

Wagę, jaką dla Cerkwi ma małżeństwo podkreśla symbolika zawierania związku składająca się z dwóch części – zaślubin oraz koronacji. Kościoły prawosławne dopuszczają możliwość rozwodu oraz powtórne małżeństwa. Kolejny związek zawierany w cerkwi nie ma tak uroczystego charakteru, wyrażać musi żal z powodu nieudanego pierwszego związku. Mniej rygorystyczne jest podejście do antykoncepcji i planowania rodziny. Obowiązuje bezwzględny zakaz relacji homoseksualnych.

Według protestantyzmu małżeństwo ustanowił Bóg, by popęd płciowy mógł znaleźć swoje zaspokojenie. Celibat jest poza naturalnymi możliwościami człowieka. Małżeństwo nie jest sakramentem i jak każda instytucja podlega ustawodawstwu świeckiemu i można je rozwiązać. Protestanci mogą stosować antykoncepcję, gdyż Biblia jej nie zakazuje. O używanych środkach antykoncepcyjnych decyduje mąż. Zakazana jest aborcja.

„Rodzina powinna przede wszystkim służyć właściwemu ułożeniu stosunków z Bogiem. W tym zakresie mają ją ożywiać te same zasady miłości i jedności, które rządzą życiem małżeńskim. (...) Jedność ta wymaga autorytetu męża-ojca, który go jednak sprawuje nie jako ten, kto rządzi, ale jako część jednego bytu, mająca do spełnienia szczególnego rodzaju funkcje w całości małżeńsko-rodzinnej jedności.

Relacje łączące zarówno małżonków, jak też rodziców i dzieci, mają wyłącznie duchowy, a nie prawny charakter. Ojciec ma władzę duchową nad dziećmi, tak jak Bóg przyjął tytuł Ojca. Ma on przeto do wypełnienia wobec dzieci takie funkcje, jak Bóg biblijny wobec ludzkości”.

Małżeństwo regulowane jest przez prawo stanowione, więc jeśli relacje jednopłciowe są przez prawo zalegalizowane, kościoły zreformowane z nimi nie walczą.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zbuduj schemat, w którym dla poszczególnych systemów religijnych zestawisz podobieństwa i różnice w sposobie ujmowania rodziny: w zakresie tego, czym jest rodzina, co jest dozwolone w życiu rodzinnym, a co zabronione.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Józef Styk

Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna

Norma szacunku, w przeciwieństwie do normy miłości, przybiera postać bardziej zobiektywizowaną i jako taka podlega społecznej, a zwłaszcza rodzinnej kontroli. Szacunek obejmował obie strony małżeństwa: żona była winna mężowi wierność, posłuszeństwo, starania o jego zdrowie i wygodę; mąż powinien dobrze traktować żonę, być jej wierny, nie pozwalać bez koniecznej potrzeby na wykonywanie prac najemnych.

Źródło: Józef Styk, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin 1988, s. 107.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenie.

Jaki rodzaj związku między ludźmi uznał(a)by Pan(i) za rodzinę? Czy, Pana(i) zdaniem, rodzinę tworzy (tworzą):

(dane w procentach)

rodzaj_związku : związek dwóch osób tej samej płci (gejów lub lesbijek)

niewychowujących dzieci

wynik_procentowy : 13

rodzaj_związku : związek osób tej samej płci (gejów lub lesbijek) wychowujących

wspólnie dziecko/dzieci jednej z nich

wynik_procentowy : 23

rodzaj_związku : osoby pozostające w związku nieformalnym (konkubincie)

nieposiadające dzieci

wynik_procentowy : 31

rodzaj_związku : małżeństwo bez dzieci

wynik_procentowy : 65

rodzaj_związku : osoby pozostające w związku nieformalnym (konkubincie) wspólnie

wychowujące dzieci z poprzednich związków

wynik_procentowy : 78

rodzaj_związku : osoby pozostające w związku nieformalnym (konkubincie)

wychowujące dzieci z tego związku

wynik_procentowy : 83

rodzaj_związku : matka/ojciec samotnie wychowujący dziecko lub dzieci

wynik_procentowy : 91

rodzaj_związku : małżeństwo z dziećmi

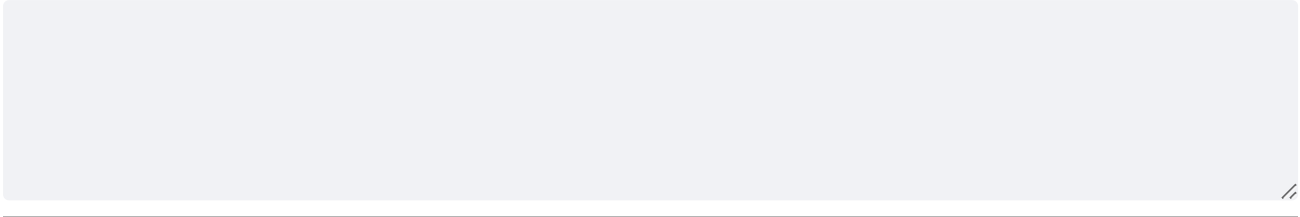
wynik_procentowy : 99

Oprac. na podst.: CBOS, *Rodzina – jej znaczenie i rozumienie*, Komunikat z badań nr 22/2019, cbos.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Powyższy wykres przedstawia procentowe udziały odpowiedzi badanych na pytanie, kogo – ich zdaniem – można uznać za rodzinę. Odsetki nie sumują się do 100, gdyż każdy badany mógł wybrać więcej niż jeden rodzaj związku, który uznaje

za rodzinę. Zapoznaj się z rozkładem odpowiedzi, a następnie scharakteryzuj warunek, który musi być spełniony, aby większość Polaków (co najmniej 51%) uznała za rodzinę grupę, która nie jest oparta na związku dwojga dorosłych ludzi. Uzasadnij swój wybór.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenie.

rok : 1980

miasto : 1.928

wieś : 2.908

rok : 1990

miasto : 1.721

wieś : 2.576

rok : 1995

miasto : 1.401

wieś : 1.958

rok : 2000

miasto : 1.201

wieś : 1.652

rok : 2010

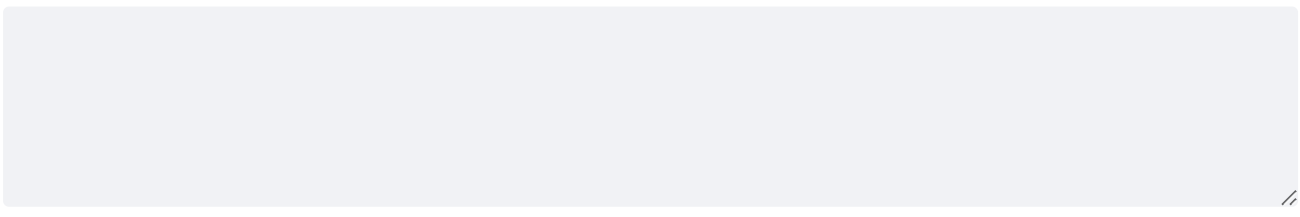
miasto : 1.292

wieś : 1.505

Oprac. na podst. GUS, *Rocznik Demograficzny*, Warszawa 2019.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

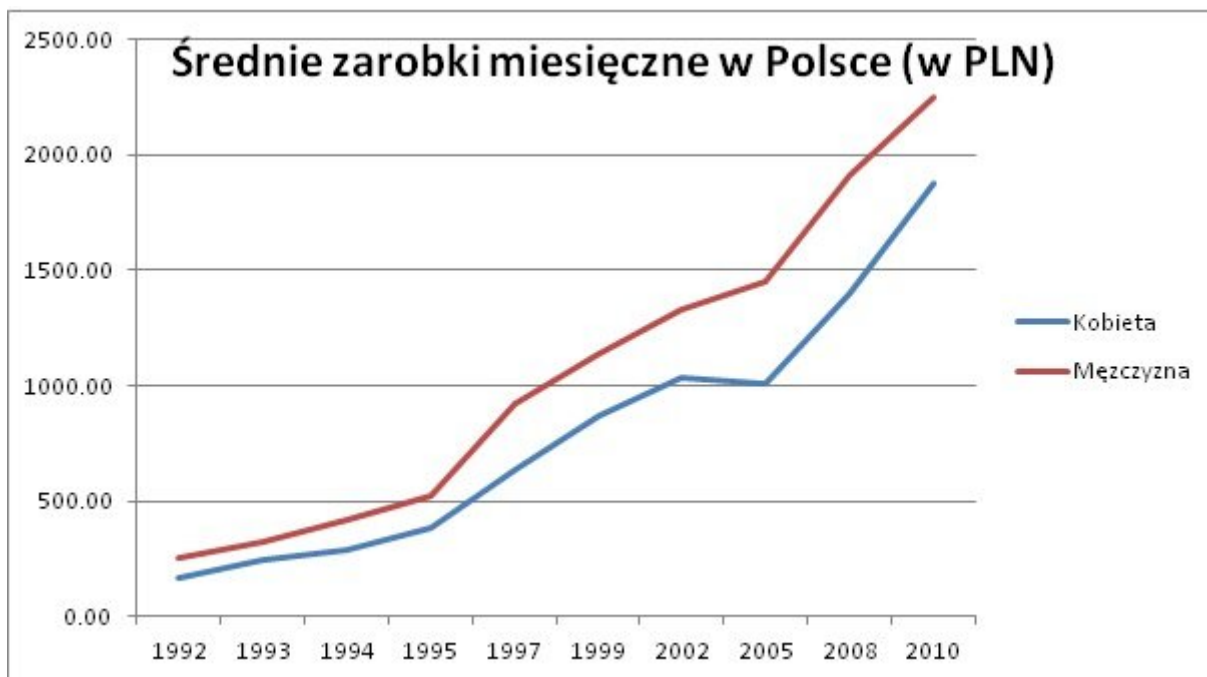
Wyjaśnij, jaki jest wpływ miejsca zamieszkania na przemiany modelu polskiej rodziny.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenie.

Źródło: Bogdan Cichomski, Tomasz Jerzyński, Marcin Zieliński, *Polskie Generalne Sondaże Społeczne: skumulowany komputerowy zbiór danych 1992–2008, 2009*, tylko do użytku edukacyjnego.

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Kodeks pracy 2018 – aktualny akt prawny

Art. 182 [Wymiar urlopu rodzicielskiego]

§ 1. Po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego albo zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego pracownik ma prawo do urlopu rodzicielskiego w wymiarze do:

- 1) 32 tygodni – w przypadku, o którym mowa w art. 180 § 1 pkt 1;
- 2) 34 tygodni – w przypadkach, o których mowa w art. 180 § 1 pkt 2–5.

§ 2. Urlop w wymiarze, o którym mowa w § 1, przysługuje łącznie obojgu rodzicom dziecka.

§ 3. Z urlopu rodzicielskiego mogą jednocześnie korzystać oboje rodzice dziecka. W takim przypadku łączny wymiar urlopu rodzicielskiego nie może przekraczać wymiaru, o którym mowa w § 1.

§ 4. W okresie pobierania przez jednego z rodziców dziecka zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego drugi rodzic może korzystać z urlopu rodzicielskiego. W takim przypadku łączny wymiar urlopu rodzicielskiego i okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego nie może przekraczać wymiaru, o którym mowa w § 1.

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Józef Styk

Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna

Tutaj mężczyzna wyręczał ją tylko w zakresie niektórych prac, np. noszenie wody, opału, ziemniaków lub innych surowców, naprawie i konserwacji mebli lub innych przedmiotów domowych. Prace porządkowe, czynności związane z żywieniem, »komin« i »stół«, pielęgnowaniem dzieci i osób chorych, utrzymywaniem czystości, z ogródkiem kwiatowym przed domem, warzywnikiem, »grzędy«, drobiem, przygotowywaniem stawy dla zwierząt – należały wyłącznie do kobiety.

Źródło: Józef Styk, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin 1988, s. 140.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

2) przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (...).

Art. 12a. 1. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Źródło: *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.07.2020 r.].

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

2) charakteryzuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – współczesne typy rodziny; wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje historyczne formy życia rodzinnego;
- kategoryzuje, z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej, współczesne typy rodziny;
- wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- odwrócona klasa;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- śniegowa kula.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przed lekcją. Klasa zostaje podzielona na trzy grupy. Uczniowie mają za zadanie przygotowanie prezentacji multimedialnych dotyczących:

- grupa I – cech rodziny tradycyjnej;
- grupa II – cech rodziny współczesnej;
- grupa III – przeprowadzenie wśród swoich rodziców ankiety, w której respondenci opowiedzą się za tradycyjnym lub nowoczesnym modelem rodziny, i opracowanie graficzne danych.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

3. Rozpoznanie wiedzy potocznej uczniów – dyskusja na temat cech, jakimi charakteryzują się rodziny. Wybrana osoba zapisuje wnioski.

Faza realizacyjna

1. Przedstawienie prezentacji grupy I i II. Po ich zakończeniu uczniowie dyskutują i dokonują porównania cech obu typów rodzin. Zestawienie cech zapisane zostaje na tablicy.

2. Grupa III przedstawia wyniki przeprowadzonej ankiety. Uczniowie dyskutują na temat cech modeli, które przeważają w odpowiedziach respondentów. Chętna/wybrana osoba przedstawia wnioski.

3. Uczniowie w parach analizują dane zawarte na wykresach dotyczących warunków życia polskich rodzin. Przygotowują wnioski. Następnie porównują je z inną parą i przygotowują wspólną wersję. Ten sam proces powtarza się w coraz liczniejszych grupach, aż powstaną ogólnoklasowe wnioski z analizy danych.

4. Praca z audiobookiem. Zespół klasowy zapoznaje się z nagraniem i każdy uczeń indywidualnie sporządza notatki. Następnie łączą się w 4-osobowe grupy i wykonują polecenie dołączone do audiobooka.

5. Po wykonaniu zadania grupy przedstawiają swoje schematy, porównują je i tworzą wspólną wersję. Wybrana osoba podsumowuje zadanie.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne wskazane przez nauczyciela.

2. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Napisz krótką notatkę, uwzględniającą najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

CBOS, *Mój dom*, Warszawa 1994.

Franciszek Adamski, *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Warszawa 1982.

Franciszek Adamski, *Rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym*, Warszawa 1982.

Józef Styk, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin 1988.

CBOS, *Rodzina – jej znaczenie i rozumienie*, Komunikat 22/2019, cbos.pl [online].

GUS, *Rocznik Demograficzny*, Warszawa 2019.

Bogdan Cichomski, Tomasz Jerzyński, Marcin Zieliński, *Polskie Generalne Sondáže Społeczne: skumulowany komputerowy zbiór danych 1992-2008*, Warszawa 2009.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, isap.sejm.gov.pl [online].

Kodeks pracy 2018 – aktualny akt prawny, kadry.infor.pl [online].

Danuta Duch-Krzysztofek, *Małżeństwo, seks, prokreacja. Analiza socjologiczna*, Warszawa 1998.

Daniel Jabłoński, Lech Ostasz, *Zarys wiedzy o rodzinie, małżeństwie, kohabitacji i konkubinacie. Perspektywa antropologii kulturowej i ogólnej*, Olsztyn 2001.

Claire Renzetti, Daniel Curran, *Kobiety mężczyźni i społeczeństwo*, Warszawa 2005.

Tomasz Szlendak, *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Warszawa 2010.

Anna Titkow, Danuta Duch-Krzysztofek, Bogusława Budrowska, *Nieodpłatna praca kobiet mity, realia, perspektywy*, Warszawa 2004.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Audiobook” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.